

O KAMENJU SPOTICANJA I DILEMAMA U SURADNJI MEDICINE I ALTERNATIVE

Autori:

Vesna Lecher-Švarc, dr. med, spec. psihijatar, specijalistička psihijatrijska ordinacija, Zaprešić, P. Lončara 1

Primarijus, dr. sci. **Ljubomir Radovančević**, potpredsjednik Udruge za promicanje prava pacijenata, Petrova 158, Zagreb i dugogodišnji član Upravnog vijeća HUPED-a

SAŽETAK

U radu se prikazuju suština nekonvencionalne i oficijelne medicine, te se analiziraju, diskutiraju i komentiraju nekoliko oblika njihovih kolizija, dilematičnih susretanja, suprotstavljanja, kao i mogućnost iznalaženja putova suradnje.

UVOD

Brojni su prijevori, decenijama iskrsla i ne/riješena pitanja, ali i (djelomično ostvarene) mogućnosti kooperacije i nalaženja zajedničkih polaznica između komplementarne i službene medicine. Ne moraju biti trajno i nepomirljivo suprotstavljene ove dvije bazične grane sveukupne medicine, čije podjele datiraju od pojave medicinskih sveučilišta u medievalnoj Italiji. Naime, regrutiranjem oficijelnih liječnika s diplomom, dakle državnim pokroviteljskim jamstvenim placebo, što bi trebala garantirati fakultetska izobrazba. Ostali, do tada prakticirajući isjelitelji, bez obzira na svoje znanje, iskustvo, ev. moći pali su nekako u zasjenak, pa i kasnije u nemilost društvom blagosiljanih instanci, struktura i institucija. Tako se stvorio rascjep, shizma i jaz između povinjanih liječnika, bilo kirurga, farmakoterapeuta i prekuzora današnjih internista i drugih specijalista s jedne strane, te brijača, ranarnika, vračeva, čarobnjaka, namještatelja luksiranih zglobova i frakturiranih udova, kao itzv. *medical man-a* iz primitivnih, nonliteralnih plemena i diljem globusa zabačenih ruralnih zajednica. Vjekovima je već poznata kontraverznost tih suprotstavljenih skupina milijuna ljudi u spatiotemporalnom kontinuitetu koji se brinu za liječenje i suzbijanje poremećaja i bolesti, te prevenciju i očuvanje psihofizičkog zdravlja pojedinaca bolesnika, pacijenta i cjelokupnog naroda.

SREDIŠNJA POJAŠNJENJA

Ovisno o civilizacijskim uvjetima diktiranih dijakronijskim razlikama u razvoju pojedinih lokaliteta, prevladavali su izbori u prihvaćanju i etabliranju jednih i/ili drugih grupa, službenih ili

alternativnih medicinarara. Bilo je oštrijih suprotstavljanja, sukoba između njih, pa i potrebe, ovisno opet o rasprostranjenosti i snazi jednih i/ili drugih. Međutim, vremenom se i u suvremenosti uvidjelo da nije moguće eradicirati potrebu za nekonvencionalnom medicinom sa svim njenim lateralnim ramifikacijama u narodnom (folklornom), duhovnom (spiritualnom-hagiomedicinskom), bioenergetskom, prirodnom, homeopatskom (za razliku od alopatskom) ect. duhu što ih sve pod svoj krovni kišobran okuplja npr. HUPED, Hrvatsko udruženje za prirodnu energetsku i duhovnu medicinu, registrirana krovna organizacija terapeuta i iscjelitelja.

Uzroci počivaju u ukorijenjenosti tradicije npr. herbo-(fito) terapije i nekih drugih grana alternative, njenoj popularnosti, nedostatnosti, relativnoj neadekvatnosti i nedovoljnosti da se pokriju potrebe za oficijelnom medicinom, semi-ili- ne-educiranosti širokih narodnih masa itd. Sve potonije dovodi nutritivne komponente i omogućava život komplementarnoj medicini, koja negdje mora i opstati, te se na nju oslanja i WHO u predimenziranoj nakani vođenoj pod parolom „Zdravlje za sve do 2000-te godine“. Riječ *sve* je očigledna kontaminacija, kao i generalizirajuće riječ *uvijek, nikad, ništa* i slične.

Gledajući kroz optiku oficijelne, nebrojene štete, opasnosti koje na/nosi nekonvencionalna medicina, morale su se ipak skotomizirati na uštrb relativne dobrobiti koje *nolens-volens* sadrži alternativna svakodnevna praksa, koja egzistira i u urbarnim, kulturnim, civiliziranim sredinama, a i dalje se razvija. Prvi su koraci u međusobnoj suradnji bili i legalizacija nekih vidova komplementarne prakse u modernim državama, prešućivanje i odustajanje od drastičnih progona, te prihvaćanje u krilo službene medicine npr. kiropraktike, homeopatije i akupunktura, kad se konačno uvidjelo vlastitu nemoć, a i rezultati ove tri grane. Dodatni im je vjetar u jedra (leđa) dala i činjenica da je sve više liječnika s univerzitetskim diplomama koji se posvećuju naknadnom obrazovanju za te medicinske prakse. Osim toga suradnji i međusobnom uvažavanju pridonosi globalizacija s prodorom dalekoistočne (medicinske) ideologije i filozofije na Zapadu (ajurvedska, starokineska i staroindijska medicina kao i neke postavke staroarapske predgalenske, srednjovjekovne paracelzusne i antičke medicine). S nizom kolateralnih predrasuda, ne-lege artis i uzaludnih postupaka korisnih placebo (auto)sugestivnih učinaka i tome slično. Problemi koji alternativa čini narodnom zdravljem elaborirani već mnogo puta. Svode se na neučinkovitost komplementarno-medicinskih remedija, gubljenje dragocjenog vremena za efikasni tretman oficijelne medicine, posebno njene kirurgije, interne, te u hitnim stanjima. Opasnosti od trovanja prekomjernim dozama biljnih lijekova, od štetnih nuspojava, neadekvatnog izbora alternativnih metoda, tehnika, lijekova, tretmana. To sve dovodi vodu mlin protivnicima i neprijateljima nekonvencionalne medicine. Od (auto)sugestije, hipnoze, placebo efekta ne može biti štete, a na to se svodi većina učinaka komplementarno-medicinskih sredstava. Kasno dijagnosticiranje, zapuštanje akutnih slučajeva, koji se mogu (maligno)kronificirati, kada je svaki pokušaj i službenog djelovanja zakasnio, sve su to grijesi alternative. Evidentna anakroničnost nekih zahvata, prijedloga, kurativnih pokušaja iz redova i sfere komplementarne medicine također je danas opsolentna. Nepotrebnost fitoterapijskih remedija (čajeva, iscrpaka-dekokta, krema) uz postojanje mnogih efikasnih tvorničkih produkata

nije još sasvim jasna. Gubitak (nekada znatnih) materijalnih sredstava za lječidbene promašaje nekonvencionalne medicine ide na račun neobrazovanosti klijenata i bezskrupuloznost alternativnih djelatnika – čega također ima. Naime, među tisućama onih koji se komplementarnom medicinom bave, nažalost ima, to svi priznaju i oni koji ne posjeduju nikakvo znanje (dapače, krivim liječenjem samo štete), a enormno naplaćuju svoje (medvjede) usluge. Postoje nadrilječnici, varalice, blagoglagoljivi šarlatani, lijeporiječivi šarmeri, bez ikakvih iscjeljiteljskih moći, koji skupo prodaju svoje vradžbine, skidanje uroka, vidovnjaštvo glede zdravlja i ishoda bolesti, „zlog oka“, osnivajući svoje štetne rabote na suludim vjerovanjima, praynovjerju, sujevjerju, predrasudama i neznanju neprosvjećenog puka. Takvim aktivnostima koje se svakonočno i medijski, televizijski zasljepljujuće reklamiraju, trebala bi država, društvo, javno zdravstvo, sva oficijalna medicina stati jednom na kraj, odričući se materijalnih sredstava koja pristižu nemilosrdnim oglašavanjem, jer čak i plaćanjem poreza na takve registrirane djelatnosti komunalno, individualno i čak u okviru raznih udruga država u stvari gubi.

Suradnja alternative sa službenom medicinom moguća je zbog nemanja druge opcije na nekoliko instanci.

1. Prihvatanjem nekih nekad alternativnih metoda nakon uvida u beskorisnost suprotstavljanja (akupresura, akupunktura, homeopatija, kiropraktika). Tolerantno permisivno društvo u svome bezizlazu vodi se Maovom parolom „Neka cvijeta 1000 cvjetova „, ili „ Nije važno koje je boje mačka, glavno da lovi mišev!“ . Tako se dopušta neregistrirana, nekontrolirana i nekontrolirana npr. herboterapija i druge „metode“ na (provincijskim) tržnicama, na buvljim pijacama, na oglašivačkim punktovima etc.
2. Legislativa, provođenje ikakvog nadzora postiže se i udrugama kao što je npr. HUPED gdje se ipak izdvaja koliko-toliko kukolj iz žita, bakar iz rude, drozge i omogućava nolens-volens nekav uvid u profesionalnost (quazi)stručnost, opseg, karakteristike (naše) alternativno-medicinske scene. Održavanje već deset hrvatskih anualnih s međunarodnim sudjelovanjem kongresa o suradnji klasične i nekonencionalne medicine odvija se smotra sve raznolikosti ponude i potražnje, pa se i prezentacijama, diskusijama, kritikama pruža mogućnost i daju motrišta u referentnom okviru javne scene i izlaska iz opskurne ilegale.

U tako slaboj sekularnoj državi kada je pendulum-kotač zamašnjak krenuo u suprotnom pravcu od 45-godišnjeg ideološkog-filozovskog prevladavajućeg smjera dijalektičkog materijalizma došlo je do procvata mode duhovnosti, koji je trend zahvatio i neke snisholjive aldatusne interesne psihijatrijske djelatnosti. Organizirani su zajednički kongresi, a i u udžbenicima sudjelovali su tekstovima i demonolozi, egzorcisti, hagioterapeuti, pišući o duhovnim (?) bolestima. To može biti poremećaj ličnosti ranije nazvan sociopatija, psihopatija, isprva *moral insanity* – uglavnom nedohvatljiv klasičnoj psihijatriji. Bezdušni psihopati, mahom tetovirani kriminalci ne pate uopće sami, nego svi oko njih, a problema na odjelu mogu napraviti više nego

bilo koji psihijatrijski entitet. Tako i psihijatrija kao dio oficijalne medicine, kao uostalom mjestimično i ranije, surađuje s alternativom na spiritualnom nivou.

Vidjevši da postoji potražnja za fitoterapijom i sve veći broj prevedenih knjiga iz oblasti alternative i poglavlja u njima u liječenju biljem, farmakoindustrija je počela kontrolibilno uzgajati tradicionalno poznate biljke i ndustrijski ih priređivati. Svesno da je učinak tih proizvoda daleko slabiji tj. Njihovih djelatnih tvari i alkaloidnih agenasa, ali u potrazi za profitom baca se na tržište i niz čajeve, tableta analognih terapijskih indikacija. I to je jedan vid popuštanja oficijelne pred nekonvencijalnom medicinom, pokušaja otimanja tržišta, ali puk više vjeruje poslovinci „domaće je domaće“.

Jedan od prijepora između komplementarne i oficijelne medicine leži na ljutnji potonje kad se zapostave ili zaboravljaju neki slučajevi „zahvaljujući“ vjerovanju klijenata alternativcima, pa liječnici spašavaju „što se spasiti da“, a obično je kasno. U principu iscjelitelji nastupaju kad medicina digne ruke, jer više ništa realno ne može svrsishodno učiniti, pa se bolesnici „hvataju za slamku“ alternative.

ZAKLJUČNA RIJEČ

Službena i alternativna medicina teško će ili nemoguće naći zajednički jezik. Ostati će, i moraju vječno biti suprotstavljene suparnice dok god egzistiraju faktori koji podržavaju postojanje komplementrne. Gledano *pro futuro* u daljnjem razvoju civilizacijskog uspona društva, znanosti, tehnologije i pojedinog obrazovanog čovjeka nekonvencijalnoj se medicini ne može pisati dobro. I još mnogo elemenata ide na ruku njenom trajanju. I sam progres tehnologijskog razvitka paradoksalno i kontradiktorno na neki način potiče opstojanje alternative zbog alijeniranih činitelja u samoj službenoj medicini, koja se i udaljava od čovjeka i njegovih intimnih potreba, s jedne strane. Razdrobljavanje znanosti, superspecijalizacije, neprihvatanje holističkog, jedinovaljanog pristupa čovjeku, promatranje jedinke kroz aparate i svaćanje da je tijelo stroj bez emocija, identiteta, ličnosti i psihologije kao software-a, pogoduje razvoju i alternativne medicine. Ne samo naivni Rousseau-ovski mita prijaznom divljaku, što je bio početak, nego veliki suvremeni ekološki pokret očuvanja prirode kao naslijeđa čovječanstva ide i protiv nekih modernih kretanja u službenoj medicini enormnom farmakoindustrijskom kompleksu. Moderni se čovjek zagušen polucijom prirode nastoji vratiti korijenima. Ali to je i regres, reakcionaristički trend, jer daje krila alternativni, anakronizmu, predrasudama, mistifikacijama, indoktrinacijama i manipulacijama bazičnim čovjekovim potrebama.

Naš HUPED (www.huped.hr) je paradigma ostvarene uspješne suvremene suradnje komplementarne i službene medicine, gdje kao član Upravnog vijeća HUPED-a djelujem od osnutka.